

А.А. Пакуліна, канд. екон. наук, доц. (*ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, Харків*)
І.О. Морозов, здоб. вищої освіти (*ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, Харків*)

СУТНІСТЬ МЕНЕДЖМЕНТУ І ПРОБЛЕМИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Довгострокова життєздатність і успішна діяльність будь-якого бізнесу залежать від безупинної послідовності рішень менеджерів, що мають економічний вплив на бізнес. Ці рішення призводять до прямування фінансових ресурсів, які забезпечують бізнес. Наприклад, від необхідності складування звільняє продаж у кредит, а прийняття людини на роботу приведе надалі до серії виплат зарплати; покупка основного капіталу для виробництва може викликати цілий ряд фінансових зобов'язань, у той же час домовленість із кредитором про відкриття кредитної лінії викличе приток капіталу в бізнес і так далі.

Деякі рішення є основними: наприклад, позика великих грошових сум, інвестиції у нове обладнання чи випуск нового виду продукції. Більшість інших рішень є частиною щоденного процесу керування всіма учасниками фірми. Загальним для всіх рішень є принцип «економічного компромісу», відповідно з яким перед кожним рішенням менеджер зобов'язаний зважувати фактичні витрати і вигоди. Сукупний ефект від таких компромісів можна спостерігати, коли робота менеджера чи фінансова вартість бізнесу оцінюються шляхом аналізу фінансової звітності чи за допомогою спеціального аналізу [1].

Менеджмент – цілеспрямований вплив на окремих виконавців або колектив працівників з метою виконання поставлених завдань та досягнення визначених цілей.

Нерідко менеджмент трактується як сукупність принципів, засобів, методів, форм і функцій управління організаціями, установами з метою реалізації стратегічних планів, досягнення ефективності виробництва і збільшення прибутку.

З функціонального погляду менеджмент – це процес планування, мотивування, організування, регулювання та контролювання, покликаний забезпечити формування та досягнення цілей організацій (підприємств, банків, товариств, асоціацій та їх підрозділів).

Менеджмент є, по-перше, теорією управління виробництвом, а, по-друге, практикою управлінської діяльності. Як економічна теорія менеджмент вивчає систему організаційних відносин впливу на виробництво. Досліджуються такі аспекти управління, як використання робочої сили, організація діяльності підприємства,

стимули та умови праці, інженерно-економічні рішення тощо. Практичний менеджмент – функціональна реалізація вимог його в діяльності підприємств-товаровиробників [2].

Діяльність підприємств-товаровиробників передбачає вишукування величезної кількості можливостей з розв'язання стратегічних і повсякденних завдань закупівлі сировини, енергії, матеріалів, залучення робітників, вирішення фінансових проблем, налагодження взаємозв'язків з іншими підприємствами, регіонами, фірмами, організаціями, виробництва товарів і пошуку споживачів, визначення ринку підприємства та його сегментів тощо.

Це зумовлює появу менеджменту як особливої, відносно відокремленої діяльності підприємства щодо організації збуту та виробництва товарів.

Економічне становище окремого підприємства (фірми) і економіки в цілому визначають три основні фактори: якість робочої сили і задіяність мотивації до праці; рівень техніки і технології; організація і управління виробництвом. Останній фактор є системоутворюючою умовою виробництва і впливає на два інших. Він має й самостійне значення, що визначається як менеджмент, тобто процес управління та організації виробництвом з метою підвищення його ефективності та збільшення прибутку.

Біля джерел менеджменту стояв американський дослідник та інженер Ф. Тейлор. Запропонована ним раціоналізація стосунків і праці на виробництві зумовила справжній переворот, дала змогу докорінно змінити управління та організацію, значно підвищити ефективність виробництва, їх значення для управлінської науки відзначають і сучасні вчені.

Тейлор розглядав управління як мистецтво, знати точно, що належить зробити і як зробити це найкращим і найдешевшим способом. Він виділив чотири групи управлінських функцій: вибір мети; вибір коштів; підготовка коштів; контроль результатів.

Послідовник Тейлора француз Файоль, узагальнивши набутий досвід, визначив, що управляти – це вести підприємство до мети, прагнучи найкращим чином використовувати його ресурси, забезпечуючи правильний хід виконання основних функцій підприємства. Управління полягає в тому, щоб передбачати (вивчати майбутнє і встановлювати програму дій); організувати (будувати подвійний організм підприємства: соціальний і матеріальний); розпоряджатися (приводити у дію персонал підприємства); узгоджувати (об'єднувати і пов'язувати дії та зусилля) та контролювати (спостерігати, щоб усе відбувалося згідно з

розпорядженнями). Класифікація Файоля до цього часу лежить в основі науки управління.

Розвиток виробництва, науково-технічний прогрес, інші соціально-економічні та політичні умови ставлять перед теорією і практикою менеджменту дедалі нові проблеми. У процесі вирішення їх у рамках менеджменту виділялися різні напрями, відбулося його злиття з іншими, близькими до нього науками.

Сучасний менеджмент є міждисциплінарною наукою. Кожній функції управління сьогодні відповідає особлива наука: інженерна та індустриальна соціологія; соціальна психологія та інженерна (ергономіка); соціоніка; економіка та економічна психологія; педагогіка; філософія; математика; кібернетика; інформатика та ін.

Проблемами менеджменту нині займаються як теоретики, так і практики. І це зрозуміло, оскільки немає галузі виробництва, сфери життєдіяльності людей, де б не було управління.

Менеджмент – це функція, вид діяльності, пов'язаний з керівництвом людьми в різних організаціях. Проте менеджмент підприємств (фірм) відрізняється від решти видів управління тим, що їх метою, а отже, і завданням управління, є виробництво товарів або надання послуг, іншими словами, задоволення потреб суспільства і людей в умовах ринку [2].

Отже, на відміну від інших організацій менеджмент підприємницьких структур в усіх своїх рішеннях керується економічними міркуваннями. Його престиж та існування обґрунтовуються економічними результатами діяльності.

У спрощеному розумінні менеджмент – це вміння досягти поставлених цілей, використовуючи працю, інтелект, мотиви поведінки інших людей. Менеджмент – це також галузь людського знання, що допомагає здійснити функцію управління.

Інформаційні джерела:

1. Назарчук Т. В. Менеджмент організацій: Навчальний посібник. / Т. В. Назарчук, О. М. Косіюк – К.: «Центр учбової літератури», 2016. – 560 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Nazarchuk_Tetiana/Menedzhment_orhanizatsii.pdf?PHPSESSID=Ignka8cn5ia9kstf1k0v714pp7
2. Кожушко Л.Ф. Основи менеджменту і маркетингу: навчальний посібник / Л.Ф. Кожушко, Т.О. Кузнецова, О.Ю. Судук. Рівне: НУВГП, 2016. – 291 с. <https://ep3.nuwm.edu.ua/4282/1/738674%20zah.pdf>